

ПРАВО СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

ТЕМА № 10 СОЦІАЛЬНІ ДОПОМОГИ В СИСТЕМІ ПРАВА СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

ПЛАН

1. Загальна характеристика соціальних допомог.
2. Державна соціальна допомога сім'ям з дітьми.
3. Державна соціальна допомога особам з інвалідністю з дитинства та дітям з інвалідністю.
4. Державна соціальна допомога особам, які не мають права на пенсію, та особам з інвалідністю.

1. Загальна характеристика соціальних допомог

У ч. 3 ст. 46 Конституції України передбачено, що пенсії, інші види соціальних виплат та допомоги, що є основним джерелом існування, мають забезпечувати рівень життя, не нижчий від прожиткового мінімуму, встановленого законом.

Одним з видів соціальних виплат поза межами системи соціального страхування є *державні соціальні допомоги, компенсації та пільги*, які призначаються за рішенням органів праці та соціального захисту населення. Тому їхній розмір залежить від величини прожиткового мінімуму, який щорічно визначається у Законі України «Про Державний бюджет України» на відповідний рік. Основним джерелом виплати є кошти Державного чи місцевого бюджетів. Переважно кошти надходять у вигляді субвенцій до місцевих бюджетів. Право на отримання таких соціальних виплат мають і застраховані, і незастраховані особи, якщо їхні доходи знизилися нижче прожиткового мінімуму з певних об'єктивних причин або особа потребує додаткової матеріальної підтримки з боку держави.

Умовно такі види соціального забезпечення можна поділяти на три групи:

- державні соціальні допомоги;
- компенсаційні виплати;
- соціальні пільги.

Види соціальної допомоги, зокрема пільги та компенсації визначені Інструкцією щодо порядку оформлення і ведення особових справ отримувачів усіх видів соціальної допомоги. Також доцільно послуговуватися формою Заяви про призначення усіх видів соціальної допомоги та компенсацій, затвердженою наказом Міністерства соціальної політики України від 09.01.2023 № 3. У ній виписані усі види соціальної допомоги і компенсації, які надаються в порядку звернення до органу соціального захисту населення. Така форма має важливе практичне значення для реалізації права людини на соціальне забезпечення, тому введення нових видів соціального забезпечення потребує внесення змін і до загального переліку.

Державні соціальні допомоги залежно від їхнього виду встановлені у розмірі прожиткового мінімуму відповідної демографічної групи, відсоток до нього або як різниця між величиною прожиткового мінімуму та розміром обчисленого середньомісячного сукупного доходу сім'ї. Він обчислюється за Методикою обчислення сукупного доходу сім'ї для всіх видів соціальної допомоги.

Потрібно також зазначити, що для окремих категорій громадян державна соціальна допомога виплачується у підвищеному розмірі згідно вимог спеціальних законів.

Так, наприклад, відповідно п. 2 ст. 6 Закону України «Про статус гірських населених пунктів в Україні» розмір всіх передбачених чинним законодавством видів державної матеріальної допомоги громадянам, які одержали статус особи, що працює, проживає або навчається на території населеного пункту, якому надано статус гірського, збільшується на 20 %.

У ч. 4 ст. 12 Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» передбачено, що «учасникам бойових дій пенсії або щомісячне довічне грошове утримання чи державна соціальна допомога, що виплачується замість пенсії, підвищуються в розмірі 25 процентів прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність».

Водночас, особам з інвалідністю внаслідок війни пенсії або щомісячне довічне грошове утримання чи державна соціальна допомога, що виплачується замість пенсії, підвищуються:

- особам з інвалідністю I групи - у розмірі 50 процентів прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність,
- II групи - 40 процентів прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність,
- III групи - 30 процентів прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність.

Підвищений розмір державної соціальної допомоги, що виплачується замість пенсії встановлений також для членів сімей військовослужбовців та інших прирівняних до них сімей. Повний перелік таких категорій зазначений у п. 1 ст. 10 цього Закону. Аналогічне підвищення належить також дружинам (чоловікам) померлих осіб з інвалідністю внаслідок Другої світової війни, які не одружилися вдруге. Їм державна соціальна допомога підвищується на 25 % прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність. На 10 % прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність виплачується державна соціальна допомога дружині (чоловіку) померлих учасників війни і бойових дій, партизанів і підпільників, визнаних за життя особами з інвалідністю від загального захворювання, трудового каліцтва та з інших причин, які не одружилися вдруге (ч. 4 ст. 15 Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту»).

Суттєве збільшення розміру соціальної виплати на 50 % від розміру, передбаченого ч. 1 ст. 2 Закону України «Про державну соціальну допомогу особам з інвалідністю з дитинства та дітям з інвалідністю», передбачено для дітей з інвалідністю згідно до положень п. 6 ч. 3 ст. 30 Закону України «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи».

***Великий прошарок державної соціальної допомоги виплачується за наявності дитини.
Винятком у багатьох випадках є її перебування на повному державному утриманні за винятком виплати
державної соціальної допомоги дітям з інвалідністю із числа сиріт.***

До таких соціальних виплат належать передусім такі:

- тимчасова державна допомога дітям;
- соціальна допомога на дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, грошове забезпечення батькам-вихователям і прийомним батькам;
- соціальна допомога на утримання дитини в сім'ї патронатного вихователя та оплата послуг із здійснення патронату над дитиною (грошове забезпечення);
- допомога на дітей, які виховуються у багатодітних сім'ях.

Відповідно до ч. 9 ст. 181 Сімейного кодексу України тимчасова державна допомога надається дітям, батьки яких ухиляються від сплати аліментів, не мають можливості утримувати дитину або місце проживання (перебування) їх невідоме кожні 6 місяців починаючи з місяця, в якому подано заяву з усіма необхідними документами.

Тимчасова допомога призначається з урахуванням матеріального стану сім'ї, в якій виховується дитина, в розмірі, що дорівнює різниці між 100 % прожиткового мінімуму для дитини відповідного віку та середньомісячним сукупним доходом сім'ї в розрахунку на одну особу за попередні шість місяців, але не менше 50 % прожиткового мінімуму для дитини відповідного віку.

Середньомісячним сукупним доходом сім'ї є обчислений у середньому за місяць дохід усіх членів сім'ї, отриманий ними протягом попередніх шести місяців, що передують місяцю, який передує місяцю звернення за призначенням тимчасової допомоги (п. 8 Порядку призначення та виплати тимчасової державної допомоги дітям, батьки яких ухиляються від сплати аліментів, не мають можливості утримувати дитину або місце проживання їх невідоме, яке затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 22.02.2006 № 189).

Правове регулювання надання соціальної допомоги на дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування та грошового забезпечення батькам-вихователям і прийомним батькам регулюється постановою Кабінету Міністрів України від 26.06.2019 № 552 «Деякі питання виплати державної соціальної допомоги на дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, грошового забезпечення батькам-вихователям і прийомним батькам за надання соціальних послуг у дитячих будинках сімейного типу та прийомних сім'ях за принципом «гроші ходять за дитиною», оплати послуг із здійснення патронату над дитиною та виплати соціальної допомоги на утримання дитини в сім'ї патронатного вихователя, підтримки малих групових будинків».

Така щомісячна допомога надається не тільки дітям з числа дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, але і особам з їх числа від 18-ти до 23-ох років. Умовою отримання соціальних виплат повнолітніми є навчання у закладі загальної середньої освіти, за денною формою навчання у закладі професійної (професійно-технічної), фахової передвищої та вищої освіти.

Відповідно до змісту положень п. п. 7–9 вищенаведеного акту, розмір державної соціальної допомоги залежить від розміру прожиткового мінімуму для відповідної категорії, який закладений у законі України «Про Державний бюджет України» на відповідний рік.

Розмір державної соціальної допомоги становить 2,5 прожиткового мінімуму для дітей відповідного віку, для дітей з інвалідністю - 3,5 прожиткового мінімуму для дітей відповідного віку. Для осіб з числа дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, віком від 18 до 23 років, які навчаються у закладах загальної середньої освіти, за денною формою навчання у закладах професійної (професійно-технічної), фахової передвищої та вищої освіти, до закінчення відповідних закладів освіти розмір державної соціальної допомоги становить 2,5 прожиткового мінімуму для працездатної особи, для осіб з інвалідністю - 3,5 прожиткового мінімуму для працездатної особи. Вона призначається і виплачується щомісяця в грошовій формі батькам-вихователям на кожну дитину-вихованця і прийомним батькам на кожну прийомну дитину.

Грошове забезпечення призначається і виплачується щомісяця кожному з батьків-вихователів і одному з прийомних батьків. Розмір грошового забезпечення встановлюється на рівні одного прожиткового мінімуму для працездатної особи на кожну дитину-вихованця та кожну прийомну дитину і не залежить від пенсії, аліментів, стипендії чи державної допомоги на кожну дитину-вихованця та на кожну прийомну дитину.

Призначення і виплата державної соціальної допомоги, грошового забезпечення здійснюються органами Пенсійного фонду України незалежно від адреси зареєстрованого/задекларованого місця проживання (перебування) на підставі підготовлених службою у справах дітей документів, що зберігаються протягом п'яти років після припинення виплати соціальної допомоги та грошового забезпечення (п. 2, 3, 4 Постанови Кабінету Міністрів України від 26.06.2019 № 552).

Підставами для припинення виплати державної соціальної допомоги та грошового забезпечення є:

- досягнення дитиною 18-річного віку, а у разі навчання у закладі загальної середньої освіти, за денною формою навчання у закладі професійної (професійно-технічної), фахової передвищої та вищої освіти - 23-річного віку або закінчення відповідного закладу освіти;
- набуття або надання дитині повної цивільної дієздатності (реєстрація шлюбу, працевлаштування за трудовим договором, запис матір'ю або батьком дитини, провадження підприємницької діяльності);
- влаштування дитини в заклад освіти на повне державне забезпечення;
- смерть дитини (п. 13 Постанови Кабінету Міністрів України від 26.06.2019 № 552).

Органами соціального захисту населення виплачується щомісячно соціальна допомога на утримання дитини в сім'ї патронатного вихователя та оплата послуг із здійснення патронату над дитиною (грошове забезпечення) на підставі положень постанови Кабінету Міністрів України «Деякі питання захисту прав дитини та надання послуги патронату над дитиною» від 20 серпня 2021 р. № 893.

Виплата соціальної допомоги на утримання дитини в сім'ї патронатного вихователя та оплата послуги патронату над дитиною (грошового забезпечення патронатного вихователя і помічника патронатного вихователя; оплата за надання послуги патронату над дитиною - для патронатних вихователів із числа осіб, які провадять підприємницьку діяльність) здійснюється за рахунок коштів державного бюджету протягом усього строку перебування дитини в сім'ї патронатного вихователя.

Грошове забезпечення нараховується помічнику патронатного вихователя за фактичний обсяг відпрацьованих годин.

Починаючи з 1 липня 2024 р. розмір грошового забезпечення патронатного вихователя за надану послугу патронату над дитиною/оплати за надання послуги патронату над дитиною становить три мінімальні заробітні плати на місяць.

Додаткове соціальне забезпечення передбачене для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, які навчаються. Така допомога виплачується на підставі положень Закону України «Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування». Йдеться про дві соціальні виплати: на дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, які не перебувають у сімейних формах виховання. Одна надається під час навчання, інша – після його завершення.

Зокрема, у ст. 8 зазначеного Закону передбачено, що особам із числа дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, які навчаються, до завершення навчання виплачується щорічна допомога для придбання навчальної літератури в розмірі 3-х соціальних стипендій. Виплата зазначеної допомоги здійснюється протягом 30-ти днів після початку навчального року за рахунок коштів, що передбачаються для навчальних закладів у відповідних бюджетах.

Якщо дитина-сирота чи дитина позбавлена батьківського піклування (до 18-ти років) закінчує навчальний заклад, де вона навчалася, то за рахунок навчального закладу або відповідної установи вона забезпечується одягом і взуттям, а також одноразовою грошовою допомогою в розмірі не менше 6-ти прожиткових мінімумів для осіб відповідного віку. За бажанням випускників навчальних закладів їм може бути видана грошова компенсація в розмірі, необхідному для придбання одягу і взуття.

Допомога на дітей, які виховуються в багатодітних сім'ях, передбачена постановою Кабінету Міністрів України від 13.03.2019 № 250 «Деякі питання надання соціальної підтримки багатодітним сім'ям».

Вона призначається на третю і кожен наступну дитину з місяця, в якому було подано заяву з усіма необхідними документами та/або відомостями, та виплачується щомісяця по місяць досягнення дитиною 6-річного віку включно.

У разі коли в сім'ї одночасно народилося двоє і більше дітей, внаслідок чого сім'я набула статусу багатодітної, виплата допомоги здійснюється на кожен таку дитину.

Допомога малозабезпеченим сім'ям (Закон України «Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям»). Її особливість полягає у тому, що право на її отримання має кожна сім'я (зокрема одинока особа), яка постійно проживає в Україні за наявності такого соціального ризику як малозабезпеченість. У розумінні положень закону йдеться про той випадок, коли сім'я не має додаткових джерел для існування або ж їхні доходи знизилися нижче прожиткового мінімуму.

Допомога загалом є тимчасовою (6 місяців). Строковість соціальної виплати зумовлена тим, що її мета – надати тимчасову матеріальну підтримку за умови, що сім'я вживає заходів для того, щоб підвищити свій дохід.

Для обчислення розміру допомоги малозабезпеченим сім'ям використовуються такі показники:

1. величина прожиткового мінімуму для сім'ї:

- Щороку у Законі України «Про Державний бюджет України» визначено величину прожиткового мінімуму для призна- чення такої допомоги у відсотковому співвідношенні до прожиткового мінімуму для основних соціальних і демографічних груп населення.
- Рівень забезпечення прожиткового мінімуму збільшується на 10–20 % залежно від наявності серед членів сім'ї дітей.

2. середньомісячний сукупний дохід:

- Відповідно до змісту ст. 5 Закону України «Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям» розмір держав- ної соціальної допомоги визначається як різниця між прожит- ковим мінімумом для сім'ї та її середньомісячним сукупним доходом, але не може бути більшим ніж 75 % прожиткового мінімуму для сім'ї.

Окремо, в частині підтримки малозабезпечених осіб, які неспроможні самостійно платити за житлово-комунальні послуги, оплачувати витрати на управління багатоквартирним будинком варто розглядати *житлову субсидію як адресну безповоротну державну соціальну допомогу мешканцям домогосподарств, що проживають у житлових приміщеннях (будинках)* (Положення про порядок призначення та надання населенню субсидій для відшкодування витрат на оплату житлово-комунальних послуг, придбання скрапленого газу, твердого та рідкого пічного побутового палива, затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 21.10. 1995 № 848).

Одиноким особам, визнаним за результатами медикосоціальної експертизи непрацездатними, які не мають інших джерел до існування, державна соціальна допомога може бути призначена на строк визнання особи непрацездатною. Одиноким особам, які досягли 65-річного віку і не мають інших джерел до існування, державна соціальна допомога може бути призначена довічно. Аналогічні умови призначення застосовується і до непрацездатного подружжя у разі відсутності осіб, зобов'язаних їх утримувати відповідно до закону.

Деякі види соціальних виплат мають одноразовий характер:

- одноразова винагорода жінкам, яким присвоєно почесне звання України «Мати-героїня»;
- одноразова матеріальна допомога особам, які постраждали від торгівлі людьми (відповідно до змісту положень Порядку виплати одноразової матеріальної допомоги особам, які постраждали від торгівлі людьми, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 25.07.2012 № 660, її розмір становить 3 прожиткових мінімуми для відповідної категорії осіб);
- допомога на поховання (виплачується незалежно від строку звернення за її виплатою. Допомогу на поховання оформлюють структурні підрозділи з питань соціального захисту населення за умови подання заяви та довідки про смерть, виданої органами реєстрації актів цивільного стану. Така соціальна виплата виплачується за рахунок джерел, з яких виплачувалась державна соціальна допомога. Правове регулювання надання допомоги на поховання поза межами системи загальнообов'язкового державного соціального страхування здійснюється Законами України «Про державну соціальну допомогу особам, які не мають права на пенсію, та особам з інвалідністю» та «Про державну соціальну допомогу особам з інвалідністю з дитинства та дітям з інвалідністю»;
- деякі інші соціальні виплати окремим категоріям громадян (наприклад, громадянам, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, постраждалим особам та внутрішньо переміщеним особам).

2. Державна соціальна допомога сім'ям з дітьми

Гарантований державою рівень матеріальної підтримки сімей з дітьми шляхом надання державної грошової допомоги з урахуванням складу сім'ї, її доходів та віку дітей встановлюється Законом України «Про державну допомогу сім'ям з дітьми».

Згідно з ст. 3 цього закону призначаються такі види державної допомоги сім'ям з дітьми:

- допомога у зв'язку з вагітністю та пологами;
- допомога при народженні дитини, одноразова натуральна допомога «пакунок малюка»;
- допомога при усиновленні дитини;
- допомога на дітей, над якими встановлено опіку чи піклування;
- допомога на дітей одиноким матерям;
- допомога на дітей, хворих на тяжкі перинатальні ураження нервової системи, тяжкі вроджені вади розвитку, рідкісні орфанні захворювання, онкологічні, онкогематологічні захворювання, дитячий церебральний параліч, тяжкі психічні розлади, цукровий діабет I типу (інсулінозалежний), гострі або хронічні захворювання нирок IV ступеня, на дитину, яка отримала тяжку травму, потребує трансплантації органа, потребує паліативної допомоги, яким не встановлено інвалідність.

Додаткові види допомоги та доплати до державної допомоги сім'ям з дітьми можуть запроваджуватися за рахунок власних коштів місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, підприємства, установи, організації та об'єднання громадян.

Допомога у зв'язку з вагітністю та пологами

Право на державну допомогу у зв'язку з вагітністю та пологами мають всі жінки (зокрема неповнолітні), які не застраховані в системі загальнообов'язкового державного соціального страхування (ст. 7 Закону України «Про державну допомогу сім'ям з дітьми»).

Перелік таких категорій жінок наведений у п. 3 Порядку призначення і виплати державної допомоги сім'ям з дітьми. До них належать:

- жінки із числа військовослужбовців Збройних Сил, Держприкордонслужби, СБУ, Служби зовнішньої розвідки, інших військових формувань, Держспецтрансслужби, Держспецзв'язку та із числа поліцейських, осіб начальницького і рядового складу органів та підрозділів служби цивільного захисту, Державної кримінально-виконавчої служби;
- жінки, звільнені з роботи у зв'язку з ліквідацією підприємства, установи та організації незалежно від форми власності за умови, що вагітна жінка була звільнена з роботи не раніше ніж за шість місяців до набуття права на одержання допомоги;
- жінки, зареєстровані у філії регіонального/міжрегіонального центру зайнятості (або міському, районному, міськрайонному центрі зайнятості - до дати припинення їх діяльності) (далі - центр зайнятості) як безробітні;
- аспірантки, докторантки, клінічні ординатори, студентки закладів професійної (професійно-технічної), фахової передвищої та вищої освіти;
- непрацюючі жінки;
- жінки, зареєстровані як суб'єкти підприємницької діяльності, які не беруть участі в системі загальнообов'язкового державного соціального страхування.

Розмір допомоги:

- військовослужбовиці Збройних Сил України, Держприкордонслужби, СБУ, Служби зовнішньої розвідки, інших військових формувань, Держспецтрансслужби, Держспецзв'язку та із числа поліцейських, осіб начальницького і рядового складу органів та підрозділів служби цивільного захисту, Державної кримінально-виконавчої служби – 100% грошового забезпечення,
- студентки, аспірантки, докторантки, клінічні ординаторки – у розмірі місячної стипендії,
- звільнені з роботи у зв'язку з ліквідацією підприємства – 100% середньомісячного доходу,
- безробітні (zareєстровані в центрі зайнятості) – 100% мінімальної допомоги з безробіття,
- жінки, які не працюють, і підприємці – 25% місячного прожиткового мінімуму для працездатної особи (757 грн в 2025 р.).

Як оформити: звернутись до органів соціального захисту населення за місцем проживання або – за місцем основної служби (якщо мова про жінок-військових, поліціанток, службовиць служб цивільного захисту).

Відповідно до ст. 8 Закону України «Про державну допомогу сім'ям з дітьми» такі документи необхідно подати:

- паспорт;
- код платника податків (РНОКПП);
- довідка з банку про відкриття рахунку для отримання соціальних виплат;
- заява (форма доступна за посиланням);
- інформація про медичний висновок (номер запису в Реєстрі медичних висновків в категорії «Вагітність та пологи»);
- одна з цих довідок: з основного місця служби або навчання – якщо жінка служить або навчається; ліквідаційної комісії – якщо вона звільнена з роботи у зв'язку з ліквідацією підприємства; з центру зайнятості – якщо жінка zareєстрована в центрі зайнятості як безробітна.

Допомога при народженні дитини

Допомога батькам при народженні дитини призначається на підставі свідоцтва про народження дитини. Опікунам зазначена допомога призначається на підставі рішення про встановлення опіки.

Для призначення допомоги при народженні дитини до органу праці та соціального захисту населення за умови пред'явлення паспорта або іншого документа, що посвідчує особу, та свідоцтва про народження дитини подається одним з батьків (опікуном), з яким постійно проживає дитина, заява за формою, встановленою центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері соціального захисту населення, та копія свідоцтва про народження дитини. Даний перелік документів є вичерпним.

У разі народження (встановлення опіки) двох і більше дітей допомога надається на кожну дитину.

Допомога при народженні дитини призначається за умови, якщо звернення за її призначенням надійшло не пізніше 12 місяців з дня народження дитини.

У разі народження мертвої дитини допомога при народженні дитини не призначається.

Виплата допомоги при народженні дитини припиняється у разі:

- позбавлення отримувача допомоги батьківських прав;
- відібрання дитини в отримувача допомоги без позбавлення батьківських прав;
- тимчасового влаштування дитини на повне державне утримання;
- припинення опіки або звільнення опікуна від його повноважень щодо конкретної дитини;
- нецільового використання коштів і незабезпечення отримувачем допомоги належних умов для повноцінного утримання та виховання дитини;

Одноразова натуральна допомога «пакунок малюка» є безповоротною адресною соціальною допомогою сім'ям, в яких народилася живонароджена дитина, а в разі відсутності обох батьків - родичам, які у встановленому законом порядку забирають дитину з пологового будинку або з іншого закладу охорони здоров'я, усиновлювачам, патронатним вихователям, прийомним батькам, батькам-вихователям, опікунам новонародженої дитини.

Комплектування одноразової натуральної допомоги «пакунок малюка» здійснюється згідно з переліком дитячих товарів, затвердженим центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері соціального захисту.

Допомога при народженні першої та кожної наступної дитини призначається у розмірі 41280 гривень. Виплата допомоги здійснюється одноразово у сумі 10320 гривень, решта суми допомоги виплачується протягом наступних 36 місяців рівними частинами у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

Одноразова натуральна допомога «пакунок малюка» надається у строк, що не перевищує 30 календарних днів з дня народження дитини у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

Для організації бюджетного фінансування вартість одноразової натуральної допомоги «пакунок малюка» становить три розміри прожиткового мінімуму для дітей віком до 6 років, встановленого законом на дату оголошення про проведення конкурентних процедур закупівель.

Допомога під час усиновлення дитини

Право на допомогу при усиновленні дитини має особа, яка є громадянином України, постійно проживає на її території та усиновила дитину з числа дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, або дитину, батьки якої надали згоду на її усиновлення, крім випадку усиновлення одним із подружжя дитини іншого подружжя (якщо усиновлювачами є подружжя - один з них на їх розсуд).

Допомога при усиновленні дитини призначається усиновлювачу (якщо усиновлювачами є подружжя, - одному з них на їх розсуд), який є громадянином України, постійно проживає на її території та усиновив дитину з числа дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, або дитину, батьки якої дали згоду на її усиновлення, крім випадку усиновлення одним з подружжя дитини іншого з подружжя.

Для призначення допомоги при усиновленні дитини за умови пред'явлення паспорта або іншого документа, що посвідчує особу, подаються такі документи:

- заява усиновлювача (якщо усиновлювачами є подружжя - одного з них), що складається за формою, затвердженою Мінсоцполітики;
- копія свідоцтва про народження дитини, виданого державним органом реєстрації актів цивільного стану після внесення змін до актового запису про народження дитини на підставі рішення суду про усиновлення дитини;
- копія рішення суду про усиновлення дитини.

Допомога при усиновленні дитини призначається на кожну дитину у розмірі та в порядку, що встановлені для виплати допомоги при народженні дитини, на дату набрання законної сили рішенням про усиновлення.

Виплата допомоги при усиновленні дитини припиняється у разі:

- позбавлення отримувача допомоги батьківських прав;
- нецільового використання коштів і незабезпечення отримувачем допомоги належних умов для повноцінного утримання та виховання дитини;
- відібрання дитини в отримувача допомоги без позбавлення батьківських прав;
- смерті дитини або отримувача допомоги;
- перебування отримувача допомоги у місцях позбавлення волі за рішенням суду;
- скасування рішення про усиновлення дитини або визнання його недійсним;
- тимчасового влаштування дитини на повне державне утримання.

Виплата допомоги при усиновленні дитини припиняється за рішенням органу, який призначив допомогу, прийнятим на підставі пропозицій служби у справах дітей, а у разі смерті дитини - повідомлення державного органу реєстрації актів цивільного стану з місяця, що настає за місяцем, в якому виникли зазначені обставини.

Допомога на дітей над якими встановлено опіку чи піклування

Відповідно до положень ст. 243 Сімейного кодексу України опіка встановлюється органом опіки та піклування над дитиною, яка не досягла 14-ти років із числа дітей-сиріт та дітей які позбавлені батьківського піклування. Натомість піклування - над дитиною у віці від 14-ти до 18-ти років.

За змістом норм ст. 18 Закону України «Про державну допомогу сім'ям з дітьми» допомога на дітей, над якими встановлено опіку чи піклування, надається у розмірі, що становить 2,5 розміру прожиткового мінімуму для дитини відповідного віку, на дітей з інвалідністю, над якими встановлено опіку чи піклування, - 3,5 розміру прожиткового мінімуму для дитини відповідного віку.

У разі якщо на дитину (на дитину з інвалідністю) виплачуються призначені у встановленому порядку пенсія, аліменти, стипендія, державна допомога (крім державної соціальної допомоги, що виплачується на дітей з інвалідністю відповідно до законодавства), розмір допомоги на дитину, над якою встановлено опіку чи піклування, визначається як різниця між 2,5 розміру прожиткового мінімуму (для дитини з інвалідністю, над якою встановлено опіку чи піклування, - 3,5 розміру прожиткового мінімуму) для дитини відповідного віку та розміром призначених пенсії, аліментів, стипендії, державної допомоги.

Допомога на дітей, над якими встановлено опіку чи піклування, призначається на дванадцять місяців. Питання про продовження виплати допомоги вирішується на підставі заяви та довідок про місячні розміри пенсії, аліментів, стипендії, державної допомоги, що одержує опікун чи піклувальник на дитину.

Допомога на дітей одиноким матерям

Право на допомогу на дітей одиноким матерям мають одинокі матері (які не перебувають у шлюбі), одинокі усиновлювачі, якщо у свідоцтві про народження дитини або документі про народження дитини, виданому компетентними органами іноземної держави, за умови його легалізації в установленому законодавством порядку (рішенні про усиновлення дитини), відсутній запис про батька (матір) або запис про батька (матір) проведено в установленому порядку органом державної реєстрації актів цивільного стану за вказівкою матері (батька, усиновлювача) дитини.

Право на допомогу на дітей одиноким матерям (батькам) має мати (батько) дітей у разі смерті одного з батьків, які не одержують на них пенсію в разі втрати годувальника, соціальну пенсію або державну соціальну допомогу дитині померлого годувальника, передбачену Законом України «Про державну соціальну допомогу особам, які не мають права на пенсію, та особам з інвалідністю».

Якщо одинока мати, одинокий усиновлювач, мати (батько) у разі смерті одного з батьків зареєстрували шлюб, то за ними зберігається право на отримання допомоги на дітей, які народилися чи були усиновлені до шлюбу, якщо такі діти не були усиновлені чоловіком (дружиною).

Жінка, яка має дітей від особи, з якою вона не перебувала і не перебуває в зареєстрованому шлюбі, але з якою вона веде спільне господарство, разом проживає і виховує дітей, права на одержання допомоги, встановленої на дітей одиноким матерям, не має. При реєстрації цієї жінкою шлюбу з особою, від якої вона має дітей, допомога на дітей, народжених від цієї особи, не призначається.

Умови призначення допомоги на дітей одиноким матерям

Допомога на дітей одиноким матерям призначається за наявності витягу з Державного реєстру актів цивільного стану громадян про державну реєстрацію народження дитини, виданого відділом державної реєстрації актів цивільного стану, або довідки про народження, виданої виконавчим органом сільської, селищної, міської (крім міст обласного значення) ради, із зазначенням підстави внесення відомостей про батька дитини до актового запису про народження дитини відповідно до абзацу першого ч. 1 ст. 135 Сімейного кодексу України, або документа про народження, виданого компетентним органом іноземної держави, в якому відсутні відомості про батька, за умови його легалізації в установленому законодавством порядку.

Допомога на дітей одиноким матерям призначається незалежно від одержання на дітей інших видів допомоги.

Для призначення, виплати та припинення виплати допомоги на дітей одиноким матерям додатково застосовуються умови призначення, виплати та підстави для припинення виплати державної соціальної допомоги малозабезпеченим сім'ям у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

Розмір допомоги на дітей одиноким матерям

Допомога на дітей одиноким матерям, одиноким усиновлювачам, матері (батьку) у разі смерті одного з батьків, які мають дітей віком до 18 років (якщо діти навчаються за денною формою навчання у закладах загальної середньої, професійної, фахової передвищої та вищої освіти, - до закінчення такими дітьми закладів освіти, але не довше ніж до досягнення ними 23 років), надається у розмірі, що дорівнює різниці між 100 відсотками прожиткового мінімуму для дитини відповідного віку та середньомісячним сукупним доходом сім'ї в розрахунку на одну особу за попередні шість місяців.

Допомога на дітей одиноким матерям, одиноким усиновлювачам, матері (батьку) у разі смерті одного з батьків призначається на кожну дитину.

Умови, за яких виплата допомоги на дітей одиноким матерям припиняється або призупиняється

Виплата допомоги на дітей одиноким матерям (батькам) припиняється у разі:

- позбавлення отримувача допомоги батьківських прав;
- позбавлення отримувача допомоги волі за вироком суду;
- скасування рішення про усиновлення дитини або визнання його недійсним;
- реєстрації дитиною шлюбу до досягнення нею 18-річного віку;
- надання неповнолітній особі повної цивільної дієздатності у випадках, передбачених законом;
- смерті дитини;
- смерті отримувача допомоги.

Виплата допомоги на дітей одиноким матерям (батькам) призупиняється у разі:

- тимчасового влаштування дитини на повне державне утримання;
- відібрання дитини в отримувача допомоги без позбавлення батьківських прав;
- тимчасового працевлаштування дитини.

3. Державна соціальна допомога особам з інвалідністю з дитинства та дітям з інвалідністю

Правове регулювання надання цього виду державної соціальної допомоги регулюється спеціальним Законом України «Про державну соціальну допомогу особам з інвалідністю з дитинства та дітям з інвалідністю».

У ст. 1 Закону України «Про охорону дитинства» передбачено, що *дитина з інвалідністю* – дитина зі стійким розладом функцій організму, спричиненим захворюванням, травмою або вродженими вадами розумового чи фізичного розвитку, що зумовлюють обмеження її нормальної життєдіяльності та необхідність додаткової соціальної допомоги і захисту.

Особливість цього виду матеріального забезпечення у тому, що допомога призначається місцевою державною адміністрацією незалежно від одержуваного заробітку, стипендії, аліментів або інших доходів особи за фактом встановленої інвалідності на весь час інвалідності, встановленої органами медико-соціальної експертизи.

Державна соціальна допомога призначається у таких розмірах:

- особам з інвалідністю з дитинства I групи - 100 відсотків прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність;
- особам з інвалідністю з дитинства II групи - 80 відсотків прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність;
- особам з інвалідністю з дитинства III групи - 60 відсотків прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність;
- на дітей з інвалідністю віком до 18 років - 70 відсотків прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність.

Надбавка на догляд

Особам з інвалідністю з дитинства I групи встановлюється надбавка на догляд за ними в розмірі:

- особам з інвалідністю з дитинства, віднесеним до підгрупи А I групи, - 200 відсотків прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність;
- особам з інвалідністю з дитинства, віднесеним до підгрупи Б I групи, - 100 відсотків прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність.

Надбавка на догляд за дитиною з інвалідністю підгрупи А встановлюється в розмірі:

- на дитину з інвалідністю підгрупи А віком до 6 років - 200 відсотків прожиткового мінімуму для дітей віком до 6 років;
- на дитину з інвалідністю підгрупи А віком від 6 до 18 років - 200 відсотків прожиткового мінімуму для дітей віком від 6 до 18 років.

Надбавка на догляд за іншою дитиною з інвалідністю встановлюється в розмірі:

- на дитину з інвалідністю віком до 6 років - 50 відсотків прожиткового мінімуму для дітей віком до 6 років;
- на дитину з інвалідністю віком від 6 до 18 років - 50 відсотків прожиткового мінімуму для дітей віком від 6 до 18 років.

Одиноким особам з інвалідністю з дитинства II і III груп, яким за висновком лікарсько-консультативної комісії закладу охорони здоров'я визначено потребу в постійному догляді, встановлюється надбавка на догляд за ними в розмірі 75 % прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність.

Надбавка на догляд за дитиною з інвалідністю віком до 18 років призначається одному з батьків, усиновителів, опікуну, піклувальнику, які не працюють, не навчаються (крім заочної форми навчання), не проходять службу, не займають виборну посаду і фактично здійснюють догляд за дитиною з інвалідністю. Надбавка на догляд за дитиною з інвалідністю віком до 18 років також призначається одному з батьків, усиновителів, опікуну, піклувальнику, які перебувають у відпустці по догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку, у відпустці у зв'язку з вагітністю та пологами, у відпустці без збереження заробітної плати, у разі якщо дитина з інвалідністю потребує домашнього догляду, і вони фактично здійснюють догляд за дитиною з інвалідністю. Одному з батьків, прийомних батьків, батьків-вихователів дитячого будинку сімейного типу, усиновителів, опікуну, піклувальнику надбавка на догляд за дитиною з інвалідністю підгрупи А, а також одинокій матері (одинокому батьку) надбавка на догляд за дитиною з інвалідністю призначається незалежно від факту роботи, навчання, служби.

Згідно з ст. 4 Закону України «Про державну соціальну допомогу особам з інвалідністю з дитинства та дітям з інвалідністю» державна соціальна допомога особам з інвалідністю з дитинства призначається на весь час інвалідності.

На дітей з інвалідністю державна соціальна допомога призначається на строк, зазначений у медичному висновку, який видається у порядку, встановленому центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони здоров'я, але не більш як по місяць досягнення дитиною з інвалідністю 18-річного віку.

Строк виплати державної соціальної допомоги у разі зміни групи інвалідності

У разі зміни групи інвалідності державна соціальна допомога у новому розмірі виплачується особі з інвалідністю з дитинства з дня зміни групи інвалідності, якщо така зміна приводить до збільшення розміру, але з місяця, наступного за тим, в якому встановлена нова група інвалідності, при зменшенні розміру допомоги.

Якщо дитина з інвалідністю, на яку виплачувалася державна соціальна допомога, по досягненні 18-річного віку визнана особою з інвалідністю з дитинства, виплата допомоги продовжується у новому розмірі за її заявою (недієздатним - за заявою опікуна) з дня встановлення групи інвалідності в разі збільшення розміру допомоги, але з місяця, наступного за тим, в якому дитині з інвалідністю встановлена група інвалідності, при зменшенні розміру допомоги.

Заява про призначення державної соціальної допомоги розглядається територіальним органом Пенсійного фонду України не пізніше 10 днів після надходження заяви з усіма необхідними документами. Державна соціальна допомога призначається з дня звернення за її призначенням.

Державна соціальна допомога виплачується державними підприємствами і об'єднаннями зв'язку за місцем проживання особи з інвалідністю з дитинства або батьків, усиновителів, яким призначена допомога на дітей з інвалідністю. Опікуну або піклувальнику державна соціальна допомога виплачується за місцем їх проживання.

Виплата державної соціальної допомоги провадиться щомісячно за поточний місяць у встановлені територіальним органом Пенсійного фонду України строки.

Призначена державна соціальна допомога виплачується особі з інвалідністю з дитинства незалежно від одержуваного нею заробітку, стипендії, аліментів або інших доходів. Державна соціальна допомога, яка призначена на дитину з інвалідністю віком до 18 років, виплачується незалежно від одержання на неї інших видів допомоги.

Державна соціальна допомога може виплачуватися за довіреністю, порядок оформлення і строк дії якої визначаються Законом.

Особам з інвалідністю з дитинства, які перебувають на повному державному утриманні у будинках-інтернатах для громадян похилого віку та осіб з інвалідністю, пансіонатах для ветеранів війни та праці, стаціонарних відділеннях територіального центру соціального обслуговування пенсіонерів та одиноких непрацездатних громадян тощо, виплачується 25 % призначеного розміру державної соціальної допомоги.

Дітям з інвалідністю із числа сиріт за період перебування на повному державному утриманні державна соціальна допомога виплачується в повному розмірі та перераховується на їх особисті рахунки у банку.

Іншим дітям з інвалідністю, які перебувають у будинках-інтернатах, інших стаціонарних установах (закладах) на повному державному утриманні, призначена державна соціальна допомога виплачується в розмірі 50 % та перераховується на їх особисті рахунки у банку. При цьому частина державної соціальної допомоги, що залишилася після виплати суми державної соціальної допомоги, перераховується на банківський рахунок установи (закладу) за місцем перебування дитини і спрямовується виключно на поліпшення умов проживання дітей.

Виплата у повному розмірі державної соціальної допомоги особам з інвалідністю з дитинства в разі влаштування їх до відповідної установи (закладу) на повне державне утримання або зняття з повного державного утримання відповідно припиняється або відновлюється з першого числа місяця, наступного за місяцем, у якому виникли ці обставини.

У разі влаштування дитини з інвалідністю віком до 18 років до відповідної установи (закладу) на повне державне утримання або зняття з повного державного утримання виплата державної соціальної допомоги на дитину з інвалідністю у повному розмірі відповідно припиняється або відновлюється з першого числа місяця, наступного за місяцем, у якому виникли ці обставини.

Виплата державної соціальної допомоги продовжується незалежно від зміни місця проживання одержувача цієї допомоги. Виплата державної соціальної допомоги продовжується з того часу, з якого вона була припинена за попереднім місцем проживання.

4. Державна соціальна допомога особам, які не мають права на пенсію, та особам з інвалідністю

Закон України «Про державну соціальну допомогу особам, які не мають права на пенсію, та особам з інвалідністю» визначає умови та порядок надання такої державної соціальної допомоги. Детальніше ці питання врегульовані Порядком призначення і виплати державної соціальної допомоги особам, які не мають права на пенсію, та особам з інвалідністю і державної соціальної допомоги на догляд, який затверджений постановою Кабінету Міністрів від 02.04.2005 № 261.

У межах правового регулювання означеного закону надаються такі види допомоги:

- державна соціальна допомога особам, які не мають права на пенсію, та особам з інвалідністю;
- державна соціальна допомога на догляд.

*Особливість цього виду грошового матеріального забезпечення полягає у тому, що воно надається визначеним у законі категоріям громадян у випадку, коли вони не можуть претендувати на отримання страхових виплат по тотожних соціальних ризиках в системі соціального страхування України, зокрема на державну допомогу у зв'язку з інвалідністю з дитинства та дітям з інвалідністю. **Передусім йдеться про такі соціальні ризики як досягнення пенсійного віку, інвалідність та втрата годувальника.***

Також важливою ознакою, що характеризує суб'єктний склад отримувачів є їхня малозабезпеченість, за винятком двох категорій, а саме:

- осіб з інвалідністю 1 групи;
- дітей померлого годувальника.

Право на державну соціальну допомогу особам, які не мають права на пенсію, та особам з інвалідністю (далі - соціальна допомога) мають особи, що одночасно відповідають таким умовам:

- мають права на пенсію відповідно особи, які досягли віку 65 років і не до законодавства або яким установлено інвалідність в установленому порядку
- не одержують пенсію або соціальні виплати, що призначаються для відшкодування шкоди, заподіяної ушкодженням здоров'я на виробництві, відповідно до Закону України “Про загальнообов’язкове державне соціальне страхування”, та допомоги, що призначається відповідно до Закону України “Про державну соціальну допомогу особам з інвалідністю з дитинства та дітям з інвалідністю”
- є малозабезпеченими особами (крім осіб з інвалідністю I групи та дітей померлого годувальника).

Крім того, право на соціальну допомогу мають:

- особи з інвалідністю I групи, якщо вони не одержують пенсію;
- діти померлого годувальника (у тому числі ті, що народжені до спливу 10 місяців з дня смерті годувальника), який на день смерті не мав страхового стажу, необхідного для призначення пенсії для особи з інвалідністю III групи.

Особам, які одержують пенсію по інвалідності, державну соціальну допомогу особам з інвалідністю з дитинства (чи мають право на їх призначення), за бажанням замість зазначених виплат може бути призначена соціальна допомога відповідно до Закону України «Про державну соціальну допомогу особам, які не мають права на пенсію, та особам з інвалідністю».

Якщо особа з інвалідністю з дитинства або дитина з інвалідністю має право на державну соціальну допомогу дитині померлого годувальника відповідно до Закону України «Про державну соціальну допомогу особам, які не мають права на пенсію, та особам з інвалідністю» і державну соціальну допомогу відповідно до Закону України «Про державну соціальну допомогу особам з інвалідністю з дитинства та дітям з інвалідністю», ці виплати призначаються одночасно.

Соціальна допомога встановлюється виходячи з розміру прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність, у такому розмірі:

- 150 відсотків - на трьох і більше дітей померлого годувальника;
- 120 відсотків - на двох дітей померлого годувальника;
- 100 відсотків - особам з інвалідністю I групи, жінкам, яким присвоєно звання “Мати-героїня”, на одну дитину померлого годувальника;
- 80 відсотків - особам з інвалідністю II групи;
- 60 відсотків - особам з інвалідністю III групи;
- 50 відсотків - священнослужителям, церковнослужителям та особам, які протягом не менш як десяти років до введення в дію Закону України "Про свободу совісті та релігійні організації" займали виборні або за призначенням посади у релігійних організаціях, офіційно визнаних в Україні та легалізованих згідно з законодавством України, за наявності архівних документів відповідних державних органів та релігійних організацій або показань свідків, які підтверджують факт такої роботи;
- 30 відсотків - особам, які досягли віку, встановленого статтею 1 Закону України “Про державну соціальну допомогу особам, які не мають права на пенсію, та особам з інвалідністю”.

Для визначення розміру соціальної допомоги застосовується прожитковий мінімум для осіб, які втратили працездатність (або рівень забезпечення прожиткового мінімуму - у випадках, встановлених законом), встановлений на дату звернення за допомогою законом на відповідний рік.

У разі збільшення прожиткового мінімуму перерахунок соціальної допомоги здійснюється з дати, з якої встановлений новий розмір прожиткового мінімуму (або рівня забезпечення прожиткового мінімуму - у випадках, встановлених законом).

Соціальна допомога призначається органами Пенсійного фонду України

Для призначення соціальної допомоги подаються такі документи:

- заява за формою, затвердженою постановою Кабінету Міністрів України від 11 червня 2025 р. № 695 “Деякі питання надання окремих видів державної соціальної допомоги Пенсійним фондом України”;
- декларація про доходи осіб, які звернулися за призначенням державної соціальної допомоги особам, які не мають права на пенсію, та особам з інвалідністю і державної соціальної допомоги на догляд, згідно з додатком (у разі потреби);
- копія рішення суду про визнання особи недієздатною (для недієздатної особи);
- копія рішення про призначення опікуна (для недієздатної особи, якій призначено опікуна);
- копія документа, що підтверджує повноваження представника закладу, який виконує функції опікуна над особою (для недієздатної особи, опікуна якій не призначено);

Інформація про склад сім'ї зазначається в декларації про доходи осіб, які звернулися за призначенням державної соціальної допомоги особам, які не мають права на пенсію, та особам з інвалідністю і державної соціальної допомоги на догляд, згідно з додатком (у разі потреби).

Для призначення соціальної допомоги дітям померлого годувальника додатково подаються:

- копія свідоцтва про народження або паспорта громадянина України особи, якій призначається соціальна допомога, з пред'явленням оригіналу;
- копії документів, що засвідчують родинні відносини члена сім'ї з померлим годувальником (у разі потреби);
- копія свідоцтва про смерть годувальника або рішення суду про визнання його безвісно відсутнім чи оголошення померлим з пред'явленням оригіналу;
- довідка закладу загальної середньої освіти про те, що дитина навчається (у разі потреби).

Для призначення соціальної допомоги заява подається заявником особисто або через представника, який діє на підставі виданої йому довіреності, посвідченої нотаріально.

У разі звернення за призначенням соціальної допомоги дітям померлого годувальника орган Пенсійного фонду України додає до заяви відомості про відсутність у померлого годувальника на день смерті страхового стажу, необхідного йому для призначення пенсії по III групі інвалідності.

Якщо особа, якій призначається соціальна допомога, *не досягла повноліття або є недієздатною*, заява подається батьками, усиновителями, батьками-вихователями, прийомними батьками, патронатними вихователями, опікунами, піклувальниками незалежно від зареєстрованого/задекларованого місця проживання (перебування), представниками закладів (органів опіки та піклування), які виконують функції опікунів чи піклувальників над особою, за місцезнаходженням таких закладів (місцем проживання особи).

Орган Пенсійного фонду України в разі потреби додає до заяви відомості про встановлену інвалідність, отримані з Єдиної інформаційної системи соціальної сфери (за технічної можливості), а за відсутності таких відомостей - витяг з рішення експертної команди з оцінювання повсякденного функціонування особи або виписку з акта огляду медико-соціальної експертної комісії.

Орган Пенсійного фонду України має право робити запити і безоплатно отримувати у строк до 10 календарних днів від підприємств, установ, організацій інформацію, необхідну для призначення державної соціальної допомоги особам, які не мають права на пенсію, та особам з інвалідністю і державної соціальної допомоги на догляд, та проведення перевірок достовірності даних, отриманих від осіб, які звертаються за призначенням відповідної державної допомоги.

Перевірка достовірності відомостей, що надійшли від осіб, які звертаються за призначенням державної соціальної допомоги особам, які не мають права на пенсію, та особам з інвалідністю і державної соціальної допомоги на догляд проводиться на підставі даних, отриманих шляхом автоматизованого доступу/електронної інформаційної взаємодії, зокрема з:

Відомчої інформаційної системи ДМС - про адресу зареєстрованого/ задекларованого місця проживання (перебування)

Єдиного державного демографічного реєстру:

- про прізвище, власне ім'я, по батькові (за наявності), стать, дату народження, унікальний номер запису в Єдиному державному демографічному реєстрі, реквізити документів, що посвідчують особу та підтверджують громадянство України, реквізити документів, що посвідчують особу та підтверджують її спеціальний статус;
- про адресу зареєстрованого/задекларованого місця проживання (перебування) - у разі відсутності відомостей у відомчій інформаційній системі ДМС;

Державного реєстру актів цивільного стану громадян

- про державну реєстрацію шлюбу, розірвання шлюбу, народження, смерть;

Реєстру застрахованих осіб Державного реєстру загальнообов'язкового державного соціального страхування

- про заробітну плату (дохід, грошове забезпечення) та страховий стаж;

Державного реєстру фізичних осіб - платників податків:

- щодо відповідності даних про реєстраційний номер облікової картки платника податків (за наявності) або серію (за наявності) та номер паспорта громадянина України (для фізичних осіб, які через свої релігійні переконання відмовляються від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків та офіційно повідомили про це відповідному контролюючому органу і мають відмітку в паспорті громадянина України);

- про доходи (відсутність доходів) заявника та членів його сім'ї у відповідь на запит органу Пенсійного фонду України у порядку, встановленому Мінсоцполітики та Мінфіном;

Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань

- про зареєстрованих фізичних осіб підприємців;

Єдиної державної електронної бази з питань освіти

- про форму здобуття професійної (професійно-технічної), фахової передвищої, вищої освіти, які здобувають таку освіту після досягнення 18 років;

Єдиної інформаційної системи соціальної сфери

- про результати оцінювання повсякденного функціонування особи;

Єдиного державного реєстру ветеранів війни

- про осіб з інвалідністю внаслідок війни.

Соціальна допомога призначається з дня звернення за допомогою. У разі коли звернення за соціальною допомогою відбулося не пізніше трьох місяців з дня досягнення особами віку, встановленого ст. 1 Закону України «Про державну соціальну допомогу особам, які не мають права на пенсію, та особам з інвалідністю» або встановлення інвалідності, допомога призначається відповідно з дня досягнення особами віку, встановленого ст. 1 Закону України «Про державну соціальну допомогу особам, які не мають права на пенсію, та особам з інвалідністю» або встановлення ЕКОПФО, або МСЕК інвалідності особі.

Соціальна допомога дитині померлого годувальника призначається з дати, що настає за днем смерті годувальника, якщо звернення за соціальною допомогою надійшло не пізніше ніж через 12 місяців з дня смерті годувальника.

Днем звернення за призначенням соціальної допомоги вважається день подання заяви з усіма необхідними документами та/або відомостями. У разі коли заява з необхідними документами та/або відомостями надсилається засобами поштового зв'язку, днем звернення вважається дата, зазначена на відбитку календарного штемпеля з місця відправлення заяви.

Соціальна допомога призначається:

- особам, які досягли віку, встановленого статтею 1 Закону України “Про державну соціальну допомогу особам, які не мають права на пенсію, та особам з інвалідністю”, - довічно;
- особам з інвалідністю - на весь час, на який встановлено інвалідність, експертною командою з оцінювання повсякденного функціонування особи або органами медико-соціальної експертизи з проведенням один раз на шість місяців перевірки відповідності одержувачів критеріям, визначеним абзацом першим пункту 3 цього Порядку (крім осіб з інвалідністю I групи), шляхом автоматизованого обміну наявними даними між інформаційно-комунікаційними системами органів державної влади або у разі потреби шляхом подання запитів до власників (розпорядників) зазначених відомостей в автоматичному режимі без звернення одержувачів;
- дитині померлого годувальника - до досягнення 18-річного віку.

*У разі зміни групи інвалідності соціальна допомога у новому розмірі призначається з дня зміни групи інвалідності, якщо така зміна приводить до збільшення розміру, і з місяця, що настає за тим, у якому встановлено нову групу інвалідності, - у разі зменшення розміру допомоги. **Перерахунок розміру соціальної допомоги у зв'язку із зміною групи інвалідності проводить** орган Пенсійного фонду України на підставі витягу з рішення експертної команди з оцінювання повсякденного функціонування особи/відомостей за результатами оцінювання повсякденного функціонування особи, отриманих засобами Єдиної інформаційної системи соціальної сфери без подання заяви одержувачем. У такому ж порядку здійснюється перерахунок соціальної допомоги у разі встановлення особі інвалідності в період одержання допомоги.*

Соціальна допомога не призначається, якщо на дату звернення особа із складу сім'ї отримує базову соціальну допомогу відповідно до Порядку реалізації експериментального проекту щодо надання базової соціальної допомоги, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 25 березня 2025 р. № 371 «Деякі питання реалізації експериментального проекту щодо надання базової соціальної допомоги».

У разі коли на дату звернення особі із складу сім'ї виплата базової соціальної допомоги припинена та особа звернулася за призначенням соціальної допомоги, під час обчислення середньомісячного сукупного доходу при призначенні такої допомоги до середньомісячного сукупного доходу сім'ї включається базова соціальна допомога, нарахована протягом періоду, за який враховуються доходи.